

המחלקה למנהל ומדיניות ציבורית
Public Policy and Administration

חוברת סילבוסים סמסטר א' תשע"ט

המחלקה למנהל ומדיניות ציבורית
הפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גלייזר
אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

תוכן עניינים

3	.....	ניהול עסקי של המערך הפנסיוני בישראל
4	.....	מודלים כמותיים להערכת מדיניות ציבורית
6	.....	ניהול אסטרטגי במנהל הציבורי
8	.....	מדינת הרווחה ומדיניות ציבורית
12	.....	מדיניות סביבתית
14	.....	שווקים לא תחרותיים, רווחה ורגולציה
17	.....	זימות בסביבה הציבורית וניהול פרויקטים חדשנות ברשויות המקומיות
20	.....	ניהול פרויקטים במגזר הציבורי
23	.....	הפיתוח האזורי- גישות ותפקידי הממשלה
26	.....	אתיקה ושחיתות במגזר הציבורי
32	.....	מדיניות כלכלית יישומית
35	.....	סמינר אינטגרטיבי במדיניות כלכלית
36	.....	עוני, מלכודות עוני ומדיניות ציבורית

ניהול עסקי של המערך הפנסיוני בישראל

מס' הקורס: 685-2-0148

שם המרצה: פרופ' רמי יוסף

סוג הקורס: קורס בחירה

דואר אלקטרוני: ramiyo@som.bgu.ac.il

תאריכי הקורס המרוכז: 06.03, 07.03, 10.03, 13.03, 14.03, בין השעות 09:00-18:00

מטרת הקורס: להכיר לסטודנט את מערך הפנסיה והגמל בישראל לאור כל הרפורמות שעבר הענף הפנסיוני בישראל, והקניית הכלים העסקיים הניהוליים החיוניים לניהול חוזי פנסיה וגמל בשוק ההון בישראל.

מטרות הקורס:

לקורס שלוש מטרות בסיסיות:

1. הכרת מבנה הרובד הראשון- קצבאות המוסד לביטוח לאומי.
2. הכרת השוק הפנסיוני בישראל על כל רבדיו.
3. הקניית הכלים הדרושים לחישובי פנסיות.

שיטת ההוראה:

הקורס משלב הרצאות, ועבודה מסכמת.

ביבליוגרפיה:

1. גילון יעקוב. וינרב משה. (1992). ביטוח חיים- מהדורה חמישית. לשכת סוכני הביטוח בישראל. (SYSNO-1458828)
2. כהנא יהודה. (1988). ביטוח החיים הפנסיה והגמל בישראל. הוצאת עתרת. (HG 4028.S3K3)
3. ורדי צבי, חסון יעקוב (1989) קופות הגמל ומס הכנסה- מהדורה שניה. חץ- חברה לייעוץ ומיסוי פנסיוני.
4. מאמרים ופרסומים אקדמיים שיינתנו במהלך הקורס כחובת קריאה.
5. חוזרי האוצר, פסיקות משפטיות, דוחות ופרסומים בנושא.

מטלות הקורס:

הציון נקבע בהתבסס על שני מרכיבים:

- עבודה להגשה 20%- חובה.
- מבחן מסכם 80%.

פרק א' – רובד 1- קצבאות המוסד לביטוח לאומי

1. קצבאות המוסד לביטוח לאומי לפי ענפים.
2. נכות מעבודה.
3. נכות כללית.
4. שארים.

5. תלויים.
6. קצבאות זקנה.
7. סיעוד.

- פרק ב' - רובד 2- מבוא
8. מבוא, מושגים בסיסיים.
  9. קרנות השתלמות, קופות גמל.
  10. קרנות הפנסיה הותיקות והחדשות.
  11. ביטוח מנהלים- מבוא.
  12. ביטוח סיעודי,
  13. ביטוח אובדן כושר.

- פרק ג' - הרובד הפנסיוני השני בישראל בהרחבה
14. פנסיית יסוד.
  15. פנסיה מקיפה.
  16. פנסיה תקציבית.
  17. ביטוחי מנהלים.
  18. יתרונות וחסרונות של פנסיה מקיפה וביטוחי מנהלים.
  19. הרפורמות בענף הפנסיה בישראל ומבנה הענף הפנסיוני לאור הרפורמות.
  20. חוק פנסיית חובה בישראל.
  21. עקרונות התמחור הפנסיוני וחישוב זכויות העמיתים.
  22. פנסיית שארים, נכות וזקנה וחישוב זכויות העמיתים עפ"י תקנון קרן הפנסיה.
  23. בניית תיק פנסיוני אופטימאלי.

מודלים כמותיים להערכת מדיניות ציבורית

מספר קורס: 68520041

שם המרצה: פרופ' מיקי מלול

סוג הקורס: חובה

מטרת הקורס:

מטרת הקורס להציג את הרקע התיאורטי-מושגי שבבסיס הערכת מדיניות ציבורית, ולהכיר כלים כמותיים יישומיים העשויים לשמש לביצוע הערכה זו. הכלי המרכזי בו נשתמש יהיה ניתוח עלות תועלת. במהלך הקורס ינתחו שלבי ההערכה של פרויקטים נבחרים לדוגמא.

הנושאים:

1. מעורבות הממשלה במשק ומטרותיה

2. כלכלת רווחה (התנאים להצדקתו של פרויקט ציבורי)
3. פרויקטים ציבוריים כמכשיר להשגת יעילות כלכלית
4. הגדרת מצבים פארטו אופטימליים, פיצוי קלדור היקס
5. עלות תועלת Cost-Benefit: הערכה כלכלית של פרויקטים ציבוריים
6. הערכת פרויקטים בתנאי קיצוב הון
7. עלות אפקטיביות Cost Effectiveness
8. גישות נוספות להערכת עלויות ותועלות: מחירים הדוניים HPM, עלות ביקור TCM.
9. השפעות לא כמותיות ו/או כלכליות: A.H.P.
10. מודלים להערכת סיכונים בפרויקטים ציבוריים
11. נטל עודף של מיסים
12. רווחה כלכלית ואי שוויון (פונקציות רווחה חברתיות)
13. יישומים של שיטת עלות-תועלת

חובות הקורס:

בחינה: 80%

בוחן: 20%

הגשת תרגילים (3).

ביבליוגרפיה:

1. Nas, Tevfik Cost-benefit analysis: Theory and application. Lexington Books, 2016.
2. Stiglitz, J. E., & Rosengard, J. K. (2015). Economics of the public sector: Fourth international student edition. WW Norton & Company.
3. Pedro Belli et.al, Economic Analysis of Investment Operations, Analytical Tools and Practical Applications, World Bank Institute 2000.
4. Gramlich, E., A Guide to Benefit-Cost Analysis, Prentice Hall 1990.(CH:1-8)
5. Boardman. A et.al, Cost-Benefit Analysis, Concepts and Practice, Prentice Hall.

6. Rosen.H.R, Public Finance, McGraw Hill 1999.
7. Saaty.T.L, The Analytic Hierarchy Process, Pittsburgh,EC 1990 (CH:1-4).
8. Hourie, E., Malul, M., & Bar-El, R. (2015). The social value of municipal services, *Journal of Policy Modeling* 37.2:253-260.

ניהול אסטרטגי במנהל הציבורי

מס' קורס: 685-2-0066

שם המרצה: ד"ר פני יובל

סוג קורס: סמינר

תיאור הקורס:

הקורס יבחן את תפיסת הניהול האסטרטגי כחלופה לתפיסות הניהול במגזר הציבורי כדרך לניהול ערך ציבורי. הקורס נועד להקנות מושגי יסוד, ידע עדכני וכלים לניתוח מערך המחויבויות, ההחלטות והפעולות הנדרשות ממנהל במגזר הציבורי לעומת המגזר הפרטי על פי גישה זו. החל מהתוויית מדיניות אסטרטגית לארגון (מטרות, יעדים, עדיפויות) וקביעת דגשים ניהוליים בהתאם; הגדרת זירות הפעילות של הארגון, איתור מקורות יתרונו היחסי, תפעול, משאבי אנוש, מערכות מידע, ניהול מערכי שירות, ועוד. השפעת התפיסה האסטרטגית וכלי ניהול מתקדמים על פונקציות הניהול השונות, על תהליך קביעת יעדים וחתימה להשגתם בטווח ארוך, על אבחון הגורמים הפנימיים והחיצוניים להצלחה וכישלון הארגון, ולבסוף על הישגי הארגון. תיבחן הרלוונטיות של תפיסת הניהול האסטרטגי למנהל הציבורי ולשירותים ציבוריים והאפשרות ליישמה בקרב סוכנויות השלטון המרכזי והמקומי.

נושאי הקורס:

1. אסטרטגיה ועקרונות תפיסת הניהול האסטרטגי במנהל הציבורי
2. יסודות לפיתוח יכולות ניהול אסטרטגי במגזר הציבורי
3. תורת המשחקים ככלי לניהול אסטרטגי
4. תשומות הניהול האסטרטגי בארגונים ציבוריים: מורכבות סביבתית
5. בניית תכנית אסטרטגית ויישומה
6. ניהול אסטרטגי של משאבי אנוש—עובדי מדינה
7. קידמה טכנולוגית ואסטרטגיות שירות של ציבור אזרחים
8. מנהיגות אסטרטגית בשירות הציבורי
9. בין ניהול אסטרטגי וניהול ערך ציבורי
10. ניהול אסטרטגי וניהול ערך ציבורי בשלטון המקומי

דרישות הקורס:

1. הצגת רפרט בכיתה—30% מהציון.
2. ביצוע מחקר יישומי-אמפירי, בהדרכה אישית, במטרה לבחון ממדים נבחרים של ניהול אסטרטגי וניהול ערך ציבורי באחד ממוסדות המנהל הציבורי – 70% מהציון הסופי.

רשימה ביבליוגרפית:

[Barzelay, Michael](#). (2001). *The New Public Management*, [Berkeley, Calif.: University of California Press](#).

Behn, Robert, d. (2014). *The PerformanceStat Potential*. Brookings institution press.

Efraim, Turban. (2004). *Electronic commerce 2004: A Managerial Perspective*, N.J.: Prentice Hall.

Hill, Charles W.L, and Jones, Gareth R. (2000). *Strategic Management, An Integrative Approach*, (5th Edition) Boston: Houghton Mifflin.

Moore, mark, H. (2013). *Recognizing Public Value*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Paul Joyce (2000). *Strategic management for the public services*, Buckingham: Open University Press.

Rumelt, R. P., Schendel, E. D., and Tece, D. J. (eds.), (1994). *Fundamental Issues in Strategy*, Boston: Harvard University Press.

בן- אליא, נחום. (1996). *מעבר לניהול אסטרטגי בשלטון המקומי*. ירושלים: מכון פלורסהיימר.

היט, מייקל א. , איירלנד, דיואן ר., והוסקיסון, רוברט א. (2005). *ניהול אסטרטגי תרות וגלובליזציה*, (מהדורה עברית) תל-אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

כפיר, אהרון. (2002). *ארגון וניהול—הלכה ומעשה*, תל-אביב: צ'ריקובר.

גלברזון, אריה, גליון, אמירה, ורוזנשטיין, אליעזר. (עורכים), (1990). *משאבי אנוש ויחסי עבודה בישראל: אופקים חדשים*, תל-אביב: רמות.

יסודות השלטון המקומי, (2004). תל-אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

קלכהיים חיים, (1997). *שלטון מקומי במרקם המדינה הדמוקרטית: עוצמה מקומית מול מערכות הממשל הארצי בישראל*. ירושלים: המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה.

אלעזר, דניאל., וקלכהיים, חיים. (2001). [השלטון המקומי בישראל](#). ירושלים: המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה.

מדינת הרווחה ומדיניות ציבורית

מס' קורס: 685-2-0078

שם המרצה: חן שרוני

סוג קורס: בחירה

תיאור הקורס:

מדינת הרווחה עוברת שינויים דרמטיים בעשורים האחרונים. אחת המגמות הבולטות היא נסיגתה של מדינת הרווחה וצמצום רשת הביטחון הסוציאלי. עם זאת השיח הציבורי רווי עירוב מושגים וטיעונים פופוליסטיים אשר מקשים על גיבוש מדיניות ציבורית שיטתית. מטרת הקורס להקנות כלים להבנה וניתוח של מדינת הרווחה המודרנית והמדיניות ציבורית שמעצבת אותה מצד אחד ומושפעת ממנה מצד שני. ברמה התיאורטית, הקורס יבחן את הגישות המרכזיות לניתוח מדינת הרווחה, יקנה מושגים וטיפולוגיות לניתוח וינתח תהליכים ומגמות מרכזיים בהתפתחות מדינת הרווחה ורשת הביטחון הסוציאלי וצמצומם בעשורים האחרונים. ברמה האמפירית, נדון בכלכלה הפוליטית של נסיגת מדינת הרווחה ובתחומים ספציפיים דוגמת בריאות, שירותי רווחה, שוק העבודה וכד'. חלקו השלישי של הקורס יעסוק בהתפתחות ונסיגת מדינת הרווחה בישראל.

נושאי הקורס:

1. מסגרת תיאורטית- כלכלה פוליטית, מוסדיות חדשה.
2. היבטים היסטוריים ופילוסופיים של מדינת הרווחה.
3. מגמות ותהליכים בהתפתחות מדינת הרווחה המודרנית ונסיגתה בעשורים האחרונים- גלובליזציה, הפרטה, ארגוני עובדים.
4. מודלים של מדינות רווחה
5. עמדות הציבור לגבי מדינת הרווחה ומדיניות ציבורית.
6. הקשר בין עמדות הציבור לגבי מדינת רווחה לבין המדיניות בפועל.
7. תחומם ספציפיים במדינת הרווחה בישראל – הפרטה, שוק העבודה, בריאות, פנסיה, חינוך, שירותי רווחה.
8. מדינת הרווחה בישראל – התפתחויות וטיעונים מרכזיים.

דרישות הקורס:

- קריאה שוטפת של החומר הביבליוגרפי על פי הרשימה המצורפת.
- הגשת תרגיל בסוף הסמסטר במתכונת של ניתוח אירוע. משקל התרגיל 30% מהציון הסופי.

- בחינה מסכמת שמשקלה 70% מהציון הסופי.

ביבליוגרפיה

שיעור 1 – סקירה של נושאי הקורס

Pierson, Paul, ed. 2001. "Introduction". *The New Politics of the Welfare State*. Oxford: Oxford University Press.

שיעור 2 - גישות ותיאוריות

Streeck, Wolfgang and Thelen, Kathleen, eds. 2005. "Introduction". *Beyond Continuity: Institutional Change in Advanced Political Economies*. Oxford: Oxford University Press.

מזרחי שלמה ואסף מידני. 2006. *מדיניות ציבורית בין חברה למשפט*. ירושלים: כרמל.

שיעור 3 - היסודות הפילוסופיים וההיסטוריים

*דורון, א. 1985. *מדינת הרווחה בעידן של תמורות*. ירושלים: מאגנס. פרקים: א*, ב, ח, יג.

שיעור 4 – מודלים של מדינת רווחה

*Esping-Andersen, Gøsta. 1999. *Social Foundations of Postindustrial Economies*. New York: Oxford University Press. Chapters 5.

Aiginger, K., & Guger, A. 2006. *The European socioeconomic model*. Global Europe, Social Europe, PolityPress, Cambridge, , 124-150.

שיעור 5 – תהליכים מרכזיים וגורמים מבניים

*Schwartz, Herman. 2001. "Round up the Usual Suspects: Globalization, Domestic Politics and Welfare State Change." In Paul Pierson (ed.) *The*

New Politics of the Welfare State. Oxford: Oxford University Press. Pp. 17-44.

*Iversen, Torben. 2001. "The Dynamics of Welfare State Expansion." In Paul Pierson (ed.) *The New Politics of the Welfare State*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 45-79.

Pierson, Paul. 1995. *Dismantling the Welfare State*. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 1-26, 39-50, 164-182.

שיעור 6 – עמדות הציבור בנושא מדיניות רווחה וחלוקה מחדש

Mizrahi, Shlomo and Chen Sharony. 2014. Economic Equality, Government Effectiveness and Public Attitudes towards Redistribution. Research Paper.

*מזרחי שלמה וכן שרוני. 2015. העדפות הציבור לגבי חלוקה מחדש בראי הסיכון התעסוקתי. נייר מחקר.

שיעור 7- קשר בין עמדות הציבור למדיניות

Gilens, M., & Page, B. I. 2014. "Testing theories of American politics: Elites, interest groups, and average citizens". *Perspectives on Politics*, 12(03), 564-581.

Bartels, Larry M. 2008. *Unequal Democracy: The Political Economy of a New Gilded Age*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

שיעור 8 – שוק העבודה

*גרינברג, ל. 1996. "עובדים חזקים עובדים חלשים: זרמים בכלכלה הפוליטית הישראלית 1967-1994". תיאוריה וביקורת 9. עמ' 61-80.

Hall, Peter A.; Gingerich, Daniel W. (2004) : Varieties of Capitalism and Institutional Complementarities in the Macroeconomy, MPIfG Discussion Paper, No. 04/5

שיעור 9 – פנסיה

*יוסף, ר. וספיבק, א. 2008. "עולם הפנסיה החדש אחרי המפץ של 2003". מכון ון-ליר.

אחדות, ל. וספיבק, א. 2010. "מערכת הפנסיה בישראל לאחר 15 שנות רפורמה". מכון ון-ליר.

שיעור 10 – בריאות

*פילק, דני. 2000. "הפרויקט הניאו-ליברלי ותהליך ההפרטה של מערכת הבריאות". בתוך: מאוטנר, מנחם (עורך). *צדק חלוקתי בישראל*. תל אביב: רמות. עמודים: 375-391.

שיעור 11 – חינוך ורווחה

*בלס, נחום. 2005. *על הפרטה ועל חינוך*. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

שיעור 12 – הפרטה

*גלנור, יצחק ואמיר פז-פוקס. 2013. *מדיניות ההפרטה בישראל*. הוצאת מכון ון-ליר.

נר, טלי. 2012. *בין מימוש לייבוש שיטות ממשלות ישראל לצמצום השירותים החברתיים*. האגודה לזכויות האזרח.

Hacker, Jacob S. 2004. "Privatizing Risk without Privatizing the Welfare State: The Hidden Politics of Social Policy Retrenchment in the United States." *American Political Science Review* 98: 243-260.

שיעור 13 – מדינת הרווחה בישראל

*דורון, א. 2003. "משטר הרווחה במדינת ישראל: נקודות השינוי והשלכותיהן החברתיות". *סוציולוגיה ישראלית*, ה(2): 417-432.

*סבירסקי, שלמה. 2005. "1967: תפנית מדינית-כלכלית בישראל". בתוך: בראלי אבי, דני גוטוויין וטוביה פרילינג (עורכים). *חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי עכשווי*. ירושלים: יד יצחק בן צבי, ושדה בוקר: הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. עמודים 91-116.

אבנימלך מוריה ותמיר יוסי. 2002. *רווחה מתקתקת: הכלכלה והפוליטיקה של מדינת הרווחה בישראל*. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 7-27, 116-93, 225-213.

מדיניות סביבתית

מס' קורס: 685-2-0127

שם המרצה: ד"ר אופיר רובין

סוג קורס: בחירה

מטרת הקורס

הקורס מיועד בעיקר לתלמידי תואר מוסמך במנהל ומדיניות ציבורית. הקורס יספק לסטודנטים ידע תיאורטי וכלים לניתוח בעיות מתחום יחסי הגומלין בין החברה והסביבה. בקורס יילמדו מושגים מרכזיים הנוגעים לכשלי שוק המאפיינים מוצרים בעלי אופי סביבתי אשר מנגנון השוק אינו מייצר עבורם פתרונות מספקים. יידונו שיטות לאמידה ומדידה של הערך הכלכלי של מוצרים אלו והאמצעים העומדים בפני קובעי המדיניות להתערבות בשווקים. בנוסף, ינותחו מקרי בוחן מרכזיים של מדיניות סביבתית במשק הישראלי.

רשימת הנושאים העיקריים בקורס

1. מהי מדיניות סביבתית? מבוא והתפתחות המדיניות הסביבתית.
2. מושגי יסוד במדיניות סביבתית: כשלי שוק; מוצרים ציבוריים, תחרות לא משוכללת, החצנה סביבתית; רגולציה, נכונות לשלם עבור מוצרים ציבוריים, מושג הרנטה
3. משאבי טבע מתכלים ומתחדשים: נדירות, קיימות, הטרגדיה של המשאבים המשותפים ונציגות הדורות הבאים.
4. שיטות מדידה כמותיות עבור מוצרים שאין עבורם שוק משוכלל (לדוגמא: מחיר זיהום, ערך שטחים פתוחים), מחירים הדונים והערכת מחזור חיים סביבתי של מוצר.
5. אמצעים לקידום מדיניות סביבתית, קריטריונים לקביעת התערבות, כלי בקרה, שליטה ע"י גוף מסדיר ותמריצי שוק.

6. רגולציה סביבתית בתנאי אי ודאות; מידע פרטי מול מידע ציבורי, שינויי אקלים וההסתברות לאסון סביבתי.
7. הקשר שבין מדיניות סביבתית וצמיחה כלכלית
8. ניתוח מדיניות סביבתית עבור שווקים נבחרים במשק הישראלי

חובות הקורס

- בחינה סופית 80%
- תרגיל מסכם – ניתוח בעיה מתחום המדיניות הסביבתית (20% 15% עבודה, 5% הצגה בכיתה)

ספרי הקורס (קריאות חובה)

- Endres, A. (2011). *Environmental Economics - Theory and Policy*. Revised and extended version, Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Field, C. B., & Field, M. K. (2009). *Environmental Economics, An introduction*, 5th revised edition. New York: McGraw-Hill.

קריאה נוספת

- Baumol, W. J., & Oates, W. E. (1988). *The Theory of Environmental Policy*, 2nd edition. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- Chapman, D. (2000). *Environmental Economics, Theory, Application, and Policy*. Reading, Massachusetts: Addison Wesley.
- Field, C. B. (2007). *Environmental Policy, An introduction*, 2nd edition. Long Grove, Illinois: Waveland Press Inc.
- Hussen, A. (2004). *Principles of Environmental Economics*, 2nd edition. New York: Rutledge.
- Kraft, M. E. (2011). *Environmental Policy and Politics*, 5th edition. New York: Pearson Education Inc.

מאמרים לקריאה יפורסמו מעת לעת במסגרת הקורס.

שווקים לא תחרותיים, רווחה ורגולציה

מס' קורס: 685-2-0102

שם המרצה: ד"ר אופיר רובין

סוג קורס: בחירה

תיאור הקורס

מטרתו העיקרית של הקורס היא להקנות לתלמידי מנהל ומדיניות ציבורית את הכלים להבין את מורכבותם של שווקים ותעשיות בעולם המודרני, את הבעיות בתפקודם היעיל של שווקים על רקע היווצרותה של תחרות בין מעטים, ולכן את הצורך ברגולציה ממשלתית להסדרת הפעילות הכלכלית בשווקים אלו. כידוע, רוב השווקים בעולם המציאותי רחוקים מלענות על הקריטריונים של מודל השוק המשוכלל הנלמד במסגרת קורסי היסוד בכלכלה. בתעשיות אלו קיימת לרוב אינטראקציה אסטרטגית בין מספר מצומצם של "שחקנים", מה שמוביל לרוב לסטייה ניכרת מתוצאות תחרות משוכלל. בעיות כגון תיאומי מחירים, קרטליזציה, מונופולים ומונופולים טבעיים ועוד רבות אחרות הנן פועל יוצא של אינטראקציה זו.

במסגרת הקורס יפותחו כלים לניתוח והבנת תופעות אלו והשלכותיהן הכלכליות, תוך שימת דגש על רגולציה המיועדת להסדיר ו"לתקן" את עיוותי כלכלת השוק החופשי. הקורס אינו מיועד בהכרח לסטודנטים בעלי רקע מוגבר בכלכלה. רוב הכלים והמושגים הכלכליים הדרושים בקורס יפותחו במהלכו.

מבנה הקורס

לקורס שלושה חלקים עיקריים:

(1) חלק ראשון מהווה מבוא כללי לקורס, וכולל את עקרונות השוק התחרותי, מושגים מרכזיים בחשיבה הכלכלית כגון יעילות פרטו, רווחה

כלכלית ועוד. כמו כן, נלמד את יסודות תורת המשחקים, ככלי עזר לבחינת התנהגות אסטרטגית בין פירמות.
(2) חלק שני מתמקד במבנה שווקים ותחרות בין מעטים, תוך שימת דגש למונופולים, קרטלים, ואוליגופולים.
(3) חלק שלישי ואחרון מתמקד בתורת הרגולציה, בהיבט התיאורטי ובהיבט המעשי, תוך שימוש במספר Case Studies ידועים.

נושאי הקורס

1. מושגי יסוד בחשיבה כלכלית
2. השוק התחרותי כמנגנון יעיל להקצאת משאבים במחסור
3. מושגי יסוד בתורת המשחקים
4. מבנה שווקים, ומודלים של תחרות בין מעטים: מונופולים, קרטלים, אוליגופולים
5. רגולציה: מושגי יסוד, מטרות, כלים ואמצעים לרשותו של הרגולטור
6. רגולציה של זכויות יוצרים ופטנטים
7. מונופולים טבעיים: הצגת הבעיה, רגולציה, תמחור, הפרטה
8. דיון ב Case Studies מפורסמים בהקשר של רגולציה והפרטה.

דרישות הקורס

1. בחינה 80%
2. תרגילים 20%
3. קריאות חובה אשר יפורסמו במהלך הקורס

ביבליוגרפיה

1. Carlton and Perlof, Modern Industrial Organization, 3rd Edition, Reading, MA: Addison-Wesley, 2000.
2. W. Kip Viscusi, John M. Vernon, and Joseph E. Harrington, Economics of Regulation and Antitrust, 3rd Edition, Cambridge, MA: MIT Press, 2000
3. Richard A. Posner, Natural Monopoly and its Regulation, 30th Anniversary Edition, Cato Institute, 1999.

4. Baker, D., " *The Artistic Freedom Voucher: an Internet Age Alternative to Copyrights*", Washington D.C.: Center for Economic and Policy Research, 2003
5. Gronau R. (2007), " *Regulation-the Corridor to Liberalization: the Experience of the Israeli Phone Market 1984-2005*", Journal of Regulatory Economics 32(3):287-311.
6. Peltzman S. (1976), *Toward a More General Theory of Regulation, the Journal of Law and Economics* 19(2): 211-15.
7. אלי גולדשטיין ומיכאל תבור, מונופול – מודלים של תחרות לא משוכללת, הגבלים עסקיים ורגולציה, הוצאת לומדון, 2012.
8. אדם סמית, עושר העמים, תרגום יריב עיטם ושמשון ענבל, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 1996
9. אביעד חפץ, תורת המשחקים ושימושה בכלכלה ובניהול, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2014.
10. אתר הרשות להגבלים עסקיים [/http://www.antitrust.gov.il](http://www.antitrust.gov.il)
11. משרד האוצר, הוועדה לצמצום ריכוזיות
<http://mof.gov.il/Committees/Pages/CentralizationDecreaseCommittee.asp>
x
12. משרד ראש הממשלה, תורת הערכת השפעת רגולציה – מדריך ממשלתי
<http://www.pmo.gov.il/policyplanning/mimshal/Documents/hashpaotregulatzya.pdf>
13. מכון ון-ליר - הפרטה, רגולציה ואחריות המדינה
http://hazan.kibbutz.org.il/cgi-webaxy/sal/sal.pl?lang=he&ID=969775_hazan&act=show&dbid=sections&dataid=67

זימות בסביבה הציבורית וניהול פרויקטים חדשנות **ברשויות המקומיות**

מס' קורס: 68520146

שם המרצה: גב' מיטל מגיד

סוג קורס: בחירה

תיאור קורס:

הקורס הנ"ל בוחן באופן מעמיק את השפעת החדשנות על הסביבה שבה אנו חיים, לצד הכלים ודרכי היישום לשילוב מגמות אלו ברשויות המקומיות. פיתוח ישובים והטמעת הקידמה בהם אינם קונספט חדשני, אך עם צמיחתם של 'האינטרנט של הדברים' (IOT) ושל ה-Big Data הקלפים נטרפו והאפשרויות להטמעת הקידמה בסביבת חיינו הפרטית והציבורית התרבו לאין שיעור. כיום, אחד מהנושאים היותר מעניינים בעולם הזימות הינו פיתוח ה-Smart Cities- הערים החכמות, אותם היישובים ורשויות השלטון המקומי פורצות הדרך, שמביאות את הקידמה ואת יתרונותיה לסביבה הציבורית של אזרחיהן, תוך מינוף הטכנולוגיות המתקדמות ואיסוף האינפורמציה שהינן מאפשרות. בחלקו הראשון של הקורס נכיר את משמעות המושגים: ערים חכמות, 'אינטרנט של הדברים' ו-Big Data. נסקור את הדוגמאות המובילות בעולם הבינלאומי ואת התפתחות המגמה בארץ, תוך התמקדות בדרכים בהן ניתן לאמץ מגמת החדשנות במקומות פרפריאליים ופחות מתקדמים בארץ. בחלקו השני של הקורס נבחן כיצד יש לגבש תוכניות עבודה המתאימות להטמעת מגמות אלו, מהם הכלים התומכים לניהול פרויקטים מסוג זה, וכיצד

ניתן לנצל את הפיתוחים הטכנולוגיים הללו לטובת מקסום התועלות וצמצום ההוצאות של הרשויות המקומיות.

ספר הקורס:

- "Smart Cities: Big Data, Civic Hackers and the Quest for a new Utopia, Anthony M. Townsend, October 2013, Publisher: W. W. Norton & Company

שיטת ההוראה:

הרצאות בכיתה, ומאמרים כלליים בנושאי הקורס.

קביעת הציון הסופי:

70% בחינה סופית שתתייחס לחומר ההרצאות.

30% עבודה מסכמת בנושא "פרויקט סביבה חכמה"

נושאי הקורס:

1. חדשנות ויזמות בסביבה הציבורית
2. IOT- Internet of Things
3. "ערים חכמות"- סקירה בינלאומית של יזמות ברשויות מקומיות בעולם
4. הטמעת חדשנות עירונית בסביבה פריפריאלית
5. דיגיטציה – לקידום הקשר מול התושבים
6. יזמות חברתית במרחב הציבורי
7. גיבוש תוכניות עבודה לפרוייקט "סביבה חכמה"
8. קידום יוזמות וניהול סביבת עבודה
9. כלים תומכים לניהול פרויקטלי
10. ניהול ממשקי פרוייקט פנים וחוץ ארגוניים
11. Big Data למינוף יכולות ניהול הרשות

ביבליוגרפיה:

קריאת חובה:

מאמרים מקצועיים:

- "How Smart Cities Save Money", Harvard Business Review article, Michal J Dixon, October 2012
- How will IOT improve Public Sector services, Deloitte report, December 2015
- Innovation In Local Government, Open Data and Information, McKinsey report, May 2014
- "Smart Cities start with smart buildings", Harvard Business Review article, January 2016

קריאת רשות:

- The Responsive City: Engaging Communities Through Data-Smart Governance, Stephen Goldsmith, Susan Crawford, August 2014, Publisher: Jossey-Bass
- The new science of cities, Michael Batty, November 2013, Publisher: The MIT Press

ניהול פרויקטים במגזר הציבורי

מס' קורס: 68520150

שם המרצה: אלברט ירמיהו

כתובת הדוא"ל: yirmiyai@post.bgu.ac.il

סוג קורס: בחירה

תקציר הקורס:

פרויקט הוא משימה מוגדרת שיש להשלים בפרק זמן ובתקציב נתון, לצורך השגת ביצועים מוגדרים תוך ניצול אפקטיבי של משאבים מוגבלים. פרויקטים בהיקפים שונים ובמגוון סוגים מתבצעים בכל ארגון. לפרויקטים אלה עשויים להיות מטרות שונות, סביבה עסקית שונה ומאפיינים שונים אחרים. ניהול פרויקטים, שנלמד, עד לפני עשור, בדרך כלל במסגרת לימודי הנדסת תעשייה וניהול, הפך לקורס מבוקש עבור מנהלים במגזר העסקי, הציבורי והן במגזר השלישי. בכל ארגון, שבו מבצעים פרויקטים, הופך הידע בניהול פרויקטים לחיוני ולגורם קריטי בהשגת היעדים.

תיאור הקורס מורחב:

מטרת הקורס - להציג לסטודנטים את הכלים המעשיים לניהול פרויקטים ולהקנות לתלמידים את המיומנויות השונות שיאפשרו להם לעשות בהן שימוש בעבודתם במגזר הציבורי או מולו. להקנות לסטודנטים היכרות עם המושגים, הגישות, ההתפתחויות ואת הלקסיקון המקצועי של תחום ניהול הפרויקטים. השיטות והכלים, שיוצגו בקורס, מלווים ביישומים ודוגמאות מהסקטור הציבורי.

• נושאי הקורס – נושא ההרצאה וקריאות החובה הרלוונטיות:

מס' הרצאה	נושא ההרצאה	חומר רלוונטי קריאה
1	מבוא לניהול פרויקטים והתפתחות ניהול הפרויקטים: הגדרות ומושגים	מקור 1: פרקים 1-2
2	ניהול פרויקטים במבנים ארגוניים שונים. ארגון ואיש פרויקט. צוות הפרויקט ותפקידו של מנהל הפרויקט.	מקור 1: פרקים 3-5
3	מחזור חיי הפרויקט - חלוקת הפרויקט לפאזות, מעבר בין שלבים, סקרים ואבני דרך. תכנון הפרויקט - שלב הייזום, בחינת חלופות, הגדרת יעדים, פונקציות, מאפיינים וערכים, הגדרת LCC.	מקור 1: פרק 11
4	מסמכי הפרויקט - מפרט (Specification), תכולת עבודה (Scope Of Work), תנאים (T&C), מכרזים וכתובת מענים ל-RFP, RFI. תכולת הפרויקט - מסמכים חוזיים, קביעת SOW, תהליך WBS, הגדרת WBS dictionary	מקור 1: פרק 11
5	שיטות לתזמון הפרויקט ותצוגה גראפית בפרויקטים - תרשים רשת, יצירת גאנט (Gantt), תזמון מוקדם ומאוחר, נתיב קריטי, שיטת Pert, Project Baseline.	מקור 1: פרקים 12-13
6	עריכת אומדנים, תמחיר ומונחים פיננסיים בסיסיים בפרויקט - NPV, ROI, IRR, פחת.	מקור 1: פרק 14
7	בקרת עלות הפרויקט - הערכת עלויות, הקצאת עלויות, Budget baseline.	מקור 1: פרק 15
8	היכרות בסיסית עם תוכנה לניהול פרויקטים Ms-Project	מקור 2
9	היכרות בסיסית עם תוכנה לניהול פרויקטים Ms-Project	מקור 2
10	ניהול סיכונים בפרויקטים - מודל ניהול, זיהוי וכימות סיכונים, אסטרטגיות בניהול סיכונים, בקרת סיכונים	מקור 1: פרק 17
11	עבודה עם קבלנים, ניהול הרכש, מכרזים וחוזים בפרויקט - RFQ, RFP, RFI, מסמכי רכש, בקרת חוזים.	מקור 1: פרק 19
12	התפתחויות חדשות בניהול פרויקטים וניתוחי אירועים במגזר ציבורי (Case studies), כגון:	מקור 1: פרק 21

	- ניהול פרויקטים ברמה לאומית, למשל: בניית כבישים ומסילות רכבת, הקמת תשתיות עירוניות, הקמת מתקני התפלת מים	
	- ניהול פרויקטים עירוניים, למשל: הקמת מוסדות לימוד ואתרי מורשת ותיירות	
	השלמות, סיכומים ומסקנות	13

• **ביבליוגרפיה: רשימה של קריאת חובה + רשימה של קריאת רשות**

קריאת חובה:

1. Harold Kerzner, (2005), *Project Management: A Systems Approach, to Planning, Scheduling and Controlling*, Wiley, 9th Edition.
2. *MS Project* (2016). המדריך לניהול פרויקטים באמצעות 2016 . ג,אבישי . אופוס הפצה והוצאה לאור בע"מ.

קריאת רשות:

3. Meredith J.R. and Mantel S.J. (2002), *Project Management - A Managerial Approach*. 5th Ed. John Wiley and Sons, NJ.

• **מטלות/דרישות הקורס:**

- במהלך הסמסטר יינתנו כ-7 תרגילי בית, כאשר קיימת חובה להגיש את כל תרגילי הבית במועדים שייקבעו ע"י המרצה. התרגיל, שיימסר באיחור ללא אישור, לא יתקבל! פתרון מסודר לתרגילים יפורסם מיד לאחר הגשתם.
- לקראת סיום הקורס יינתן תרגיל מסכם, כאשר קיימת חובה להגיש את התרגיל המסכם במועד שייקבע ע"י המרצה. הגשת תרגיל ביחידים.
- בסיום הקורס יינתן מבחן מסכם שיכלול ויקיף את כל החומר הנלמד.

• **חישוב ציון סופי בהתייחס לכל מטלה:**

הציון הסופי בקורס יורכב מ- 70% ציון מבחן ו-30% תרגילים בחלוקה הבאה: 10% תרגילי בית ו-20% תרגיל מסכם. לא ניתן לסיים את הקורס מבלי להגיש את כל המטלות (תרגילי הבית והפרויקט המסכם). בנוסף, יש לעבור את המבחן המסכם בהצלחה. כלומר, ציון נכשל במבחן יהיה גם הציון הסופי בקורס.

הפיתוח האזורי- גישות ותפקידי הממשלה

מס' קורס: 685-2-4081
שם המרצה: מר שאול הרטל
סוג קורס: בחירה

תאור הקורס:

הקורס בוחן את סוגיית הפערים בין המרכז לפרiferia, מנסה להסביר את התופעה ולהציע דרכים לפתרונה. הקורס יבחן את הידע העולמי העדכני תוך יישומו על המדיניות הרצויה והמצויה בישראל. בחלק הראשון נבחן את סוגיות המפתח של אי-השוויון המרחבי. נעסוק בשאלות כגון: מדוע באופן יציב יש אזורים עשירים ואזורים חלשים כלכלית? מה מניע אנשים לעבור בתוך מדינה ("הגירה פנימית")? מדוע אנשים וחברות מעדיפים להתרכז בערים גדולות ולא להתפזר באופן שווה במרחב? בחלק השני נציג סדרה של כלי מדיניות המיושמים בארץ ובעולם לצמצום אי-השוויון המרחבי ולהגברת הצמיחה בפרiferia.

נושאי הקורס:

1. הממד המרחבי בתהליכי הפיתוח: תמונת מצב
  - הכרות עם תחום הפיתוח האזורי (Regional development).
2. הצורך במדיניות מרחבית אזורית
  - מודל "ההתכנסות" (convergence) של סולו ומודלים המסבירים את היציבות באי-השוויון היציב בין אזורים (Immobile factors).
  - אגלומרציה - מה גורם לאנשים ולעסקים להתרכז במרחבים עירוניים והאם זה יעיל?
  - Culture matters - הקשר בין תרבות מקומית וצמיחה כלכלית.
  - "הגירה פנימית" (Internal migration) - מה מניע אנשים להגר או לא להגר בתוך מדינה מהאזורים החלשים לאזורים החזקים? כיצד יכולה מדיניות ציבורית יעילה להתמודד עם מגמות אלו?

3. פרדיגמה חדשה: פיתוח כושר תחרותי אזורי
- פיתוח מהמרכז לפריפריה: בחינת יעילותה של המדיניות הציבורית הקלאסית (Big push policy) ו"מודל הצמיחה" של סולו.
  - האם יש לעודד תהליכי אגלומרציה או לבלום את התפתחותם? הכרות עם "הגיאוגרפיה הכלכלית החדשה", כשל שוק מרחבי.
4. מודל כללי של תכנון הפיתוח הכלכלי האזורי
- "המעמד היצירתי" (The Creative Class)
  - פיתוח התמחות כלכלית אזורית – יצירת "אשכולות כלכליים" (clusters).
  - פיתוח כלכלה מקומית.
5. המצב בישראל
- "מדינת תל אביב", הפריפריה ופיתוח מטרופולינים אלטרנטיביים.
6. ניתוח מקרי בוחן בכיתה
- הקמת מרכז הסייבר ופיתוח "העיר העתיקה" בבאר-שבע, "ירושלים 2020".

דרישות הקורס:

- בוחן אמצע- 20%
- מבחן - 80%

ביבליוגרפיה

(ב * - פריטי חובה, שאר הפריטים הנם פריטי רשות):

הצורך במדיניות מרחבית אזורית

* דהן, י'. (2011). באר שבע - פיתוח כלכלי ותרבות פוליטית. ירושלים: מחקרי פלורסהיימר, האוניברסיטה העברית. עמ' 9-17.

רוברט מ' סולו, התכנסות ושאלות אחרות (הרצאה ראשונה), רבעון לבנקאות, ל"ו (142), 16-4.

* Bontje, M., Musterd, S., Kovács, Z., & Murie, A. (2011). Pathways toward European creative-knowledge city-regions. *Urban Geography*, 32(1), 80-104.

Bernard, A., Bell, M., & Charles-Edwards, E. (2014). Life- Course Transitions and the Age Profile of Internal Migration. *Population and Development Review*, 40(2), 213-239.

* Glaeser, E. L., & Gottlieb, J. D. (2009). *The wealth of cities: Agglomeration economies and spatial equilibrium in the United States* (No. w14806). National Bureau of Economic.

Pacione, Michael. *Urban geography: A global perspective*. Routledge, 2009.

פרדיגמה חדשה: פיתוח כושר תחרותי אזורי

* Krugman, P. (1998). What's new about the new economic geography?. *Oxford review of economic policy*, 14(2), 7-17.

Murphy, K. M., Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1988). Industrialization and the big push. *Journal of Political Economy*, 97(5): 1003–1026.

מודל כללי של תכנון הפיתוח הכלכלי האזורי

לב-ארי, ל' ופווין א' (2006). הון חברתי כמנוף לפיתוח הפריפריה, *אופקים בגאוגרפיה*, 66, 113-95.

* Florida, R. (2003). Cities and the creative class. *City & Community*, 2(1), 3-19.

Porter, M. E. (2000). Location, competition, and economic development: Local clusters in a global economy. *Economic development quarterly*, 14(1), 15-34.

המצב בישראל

בישראל - דו"ח מחקר. חיפה: מוסד יזאלמוג, ע', ואלמוג, ת'. (2015). *דור ה-שמואל נאמן למדיניות, אנשים ישראל*.

* אלפסי, נ' (2006). ערים יצירתיות: ירושלים, תל-אביב והכלכלה החדשה. *סוציולוגיה ישראלית*. כרך ח (1), 64-29.

סופר א' וביסטרוב י' (2006). *מדינת תל אביב - איום על ישראל*. חיפה: קתדרת חייקין לגיאואסטרטגיה, אוניברסיטת חיפה.

אתיקה ושחיתות במגזר הציבורי

מס' קורס: 685.2.0144

מרצה: גב' איילת רייטן

סוג קורס: קורס בחירה

שעת קבלה: יום שני 11:00, בתיאום מראש areitan@bgu.ac.il

תיאור הקורס:

מטרת הקורס הינה, להעניק כלים לניתוח ביקורתי על המגזר הציבורי בנושאים אתיקה ציבורית ושחיתות פוליטית. בקורס נבחן מהו טוהר המידות הרצוי בקרב המשרתים במגזר הציבורי, נברר את תופעת השחיתות הפוליטית, את ההגדרות לתופעה ואת ההסברים התיאורטיים לקיומה של התופעה. כמו כן, נתמקד בהתפתחות השחיתות הפוליטית בישראל וננתח מספר מקרי בוחן.

נושאי הקורס:

1. אתיקה

א. יושרה, פוליטיקה ומנהיגות

ב. אתיקה מקצועית ואחריות ציבורית במגזר הציבורי

ג. מוקדי כוח, עוצמה ואינטרסים – הון ושלטון

2. שחיתות פוליטית

א. שחיתות פוליטית - הגדרות

ב. תאוריות לניתוח שחיתות

3. שחיתות פוליטית בישראל

א. גורמים לשחיתות פוליטית במדינת ישראל

ב. הקשר שבין השלטון המרכזי והשלטון המקומי בהקשר לשחיתות

ג. מנגנוני פיקוח ובקרה פורמאליים ובלתי פורמאליים בישראל נגד השחיתות

ד. המאבק בשחיתות בישראל

4. ניגוד עניינים.

5. מינויים פוליטיים.

6. מאבק בשחיתות שלטונית.

דרישות הקורס:

1. נוכחות חובה.

2. קריאה רציפה של הביבליוגרפיה.

3. הצגת מקרה בוחן לפי בחירת סטודנט/ית:

תוכן ההצגה הנדרש: הצגת הרקע למקרה, מדוע המקרה המוצג עונה על ההגדרה שחיתות, ניתוח המקרה לפי אחת מהתיאוריות שנלמדו בקורס, הצגת המנגנונים שחשפו את המקרה המוצג, כיצד המקרה המוצג השפיע על מפת השחיתות בישראל.

4. הגשת תרגיל.

5. בחינה סופית: בסיום הסמסטר תתקיים בחינה המבוססת על חומר ההרצאות ועל פריטי הביבליוגרפיה בקורס.

6. הרכב הציון:

א. 10% נוכחות בשיעורים (לפחות 80% מהשיעורים) והשתתפות.

ב. 5% הגשת תרגיל - תאריך הגשה ב-13/5/19.

ג. 15% הצגת מקרה בוחן.

ד. 70% ציון מבחן.

7.

מספר שיעור	תאריך	הכנות חשובות לקראת השיעור
2	4/3/19	מתוך המאמר של ארבל גנץ, "טיפולוגיה וביטויים התנהגותיים של אחריות ציבורית וחובת דיווחיות" לקרוא במיוחד את העמודים 55-64. יתקיים תרגיל בכיתה המבוסס על קריאת העמודים הנ"ל
6	1/4/19	מתוך נבות, דורון. 2012. שחיתות פוליטית בישראל. המכון הישראלי לדמוקרטיה. לקרוא את העמודים הבאים:

399-408 (לא כולל פעולות מושחתות במערכות הבחירות ברשויות המקומיות). 423-424 יתקיים תרגיל בכיתה המבוסס על קריאת העמודים הנ"ל		
הגשת תרגיל 2	13/5/19	10
פרזנטציות סטודנטים וסטודנטיות	3/6/19	13
פרזנטציות סטודנטים וסטודנטיות	10/6/19	14
פרזנטציות סטודנטים וסטודנטיות	17/6/19	15

ביבליוגרפיה:

שיעור 1 – 25/2/19

נושא השיעור: אתיקה - אתיקה ואחריות ציבורית

*דורון, גדעון. מידני, אסף. 2012. "לכל עובד ובחר ציבור יש שם וכתובת": אחריות ציבורית בראי הבחירה הרציונאלית – מסגרת אנליטית ותכני המקרה הישראלי". בתוך: כהן-אלמגור, רפאל. ארבל-גנץ, אורי. כשר, אסא (עורכים). אחריות ציבורית בישראל. ירושלים: הוצאת הקיבוץ המאוחד- המרכז לאתיקה בירושלים. עמ' 123-136.

Thompson, Dennis F. 2005. "The Problem of Many Hands". In: *Restoring Responsibility*. Cambridge: Cambridge University Press. pp: 11-32.

שיעור 2 – 4/3/19

נושא השיעור: אתיקה – אחריות ציבורית במגזר הציבורי

* ארבל גנץ, אורי. 2012. "טיפולוגיה וביטויים התנהגותיים של אחריות ציבורית וחובת דיווחיות". בתוך: כהן-אלמגור, רפאל. ארבל-גנץ, אורי. כשר, אסא (עורכים). אחריות ציבורית בישראל. ירושלים: הוצאת הקיבוץ המאוחד- המרכז לאתיקה בירושלים. עמ' 47-83.

*נאור, אריה. 2012. "על אחריותו של ראש הממשלה". בתוך: כהן-אלמגור, רפאל. ארבל-גנץ, אורי. כשר, אסא (עורכים). אחריות ציבורית בישראל. ירושלים: הוצאת הקיבוץ המאוחד- המרכז לאתיקה בירושלים. עמ' 161-192.

רשות:

מצקין, אסף. ארבל גנץ, אורי. 2012. "האם עניי עירך קודמים? על אחריות ציבורית, שחיתות אידיאולוגית ומה שבינהן". בתוך: זובידה, הני. מקלברג, דוד (עורכים). דינמיקה של שינוי: הפוליטיקה הישראלית בתקופת מעבר. הוצאת האגודה הישראלית למדע המדינה. עמ' 189-222.

שיעור 3 – 11/3/19

נושא השיעור: אתיקה - מוקדי כוח, עוצמה ואינטרסים – הון ושלטון נחמיאס, דוד. ארבל גנץ, אורי. מידיני, אסף. 2010. מדיניות ציבורית יסודות ועקרונות. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 435-442.

C. Wright Mill. 1956. The Power Elite. Oxford University Press. p3-15

שיעור 4 – 18/3/19

נושא השיעור: שחיתות פוליטית – הגדרות *נבות, דורון. 2012. שחיתות פוליטית כרך א: תולדותיו של מושג שנוי במחלוקת. המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 111-166.

Baedhan, Pranab. 1997. "Corruption and Development: a Review of Issues" Journal of Economic Literature. Vol. XXV). pp. 1320-1346

רשות:

https://www.idi.org.il/media/4319/legal_corruption_2014.pdf שחיתות חוקית

שיעור 5 – 25/3/19

נושא השיעור: שחיתות פוליטית – תאוריות לניתוח שחיתות והגורמים לשחיתות פוליטית

*נבות, דורון. 2012. שחיתות פוליטית כרך א: תולדותיו של מושג שנוי במחלוקת. המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 167-203.

רשות:

יחזקאלי, פנחס. 2010. שחיתות שלטונית ובטחון לאומי. ההוצאה לאור משרד הביטחון. עמ' 69-80.

שיעור 6 – 1/4/19 + שיעור 7 – 8/4/19

נושא השיעור: שחיתות פוליטית – הקשר שבין השלטון המרכזי והשלטון המקומי בהקשר לשחיתות
נבות, דורון. 2012. שחיתות פוליטית בישראל. המכון הישראלי לדמוקרטיה. עמ' 399-450.

שיעור 8 – 29/4/19 + שיעור 9 – 6/5/19

נושא השיעור: שחיתות פוליטית – מנגנוני פיקוח ובקרה פורמאליים ובלתי פורמאליים בישראל נגד השחיתות

מצקין, אסף. קרוב מדי - לקצה סיפורה של השחיתות הישראלית. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 123-140, עמ' 177-191.

שיעור 10 – 13/5/19

נושא השיעור: שחיתות פוליטית – ניגוד עניינים, מרמה והפרת אמונים ברק ארז, דפנה. נבות, דורון. קרמניצר מרדכי (עורכים). 2009. ניגוד עניינים במרחב הציבורי. נבו הוצאה לאור. עמ' 9-18, 29-43.
רשות:

קרמניצר ושות', מרמה והפרת אמונים – בחינה ביקורתית והמלצות לשיפור החקיקה, בהוצאת המכון הישראלי לדמוקרטיה. פרק 4 המקרה של שמעון שבס, עמ' 219-269.

שיעור 11 – 20/5/19

נושא השיעור: מינויים פוליטיים
זמיר, יצחק. (2008), "מינויים פוליטיים כביטוי לשחיתות שלטונית". עיונים בביטחון ישראל 9. עמ' 37-49.

<http://www.xn--7dbl2a.com/wp-content/uploads/2014/05/%D7%A9%D7%97%D7%99%D7%AA%D7%95%D7%AA-%D7%A9%D7%9C%D7%98%D7%95%D7%A0%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C.pdf>

רשות:

<https://www.idi.org.il/parliaments/8067/12016>

שיעור 12 – 27/5/19

נושא השיעור: מאבק בשחיתות השלטונית בישראל
נבות, ד. פלדמן, י. קרמניצר, מ. (2015), תכנית למאבק בשחיתות השלטונית
בישראל, המכון הישראלי לדמוקרטיה.
שיין. שפת השחיתות ותרבות המוסר. עמודים 166-168. עמודים 288-292.

שיעור 13 – 3/6/19

הצגת ודיון בניתוחי אירוע על בסיס מצגות הסטודנטים/ות

שיעור 14 – 10/6/19

הצגת ודיון בניתוחי אירוע על בסיס מצגות הסטודנטים/ות

שיעור 15 – 17/6/19

הצגת ודיון בניתוחי אירוע על בסיס מצגות הסטודנטים/ות

ספרים מרכזיים:

Ackerman, Susan Rose. 1999. Corruption and government - causes, consequences, and reform. Cambridge University Press.

נבות, דורון. 2012. שחיתות פוליטית בישראל. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

רפאל כהן אלמגור, אורי ארבל גנץ, אסא כשר (עורכים). 2012. אחריות ציבורית
בישראל. הוצאת הקיבוץ המאוחד המרכז לאתיקה בירושלים.

מדיניות כלכלית יישומית

מס' קורס: 685-2-2011 (חובה)

שם המרצה: פרופ' רפי בר-אל

שעת קבלה (בתאום מראש): יום ב', שעה 10-11, בנין 15 חדר 308.

כתובת מייל: rbarel@bgu.ac.il

מטרת הקורס:

הקורס מתמקד באספקטים היישומיים של ביצוע המדיניות הכלכלית בארץ, תוך התייחסות ספציפית ורציפה לאורך הסמסטר לסוגיות העומדות על הפרק. חלקו הראשון של הקורס מתרכז בניתוח של חלופות שונות של מדיניות כלכלית, תוך התייחסות ליעדים של צמיחה כלכלית, ליד יעדים של חלוקה שוויונית ושל צדק חברתי. החלק השני של הקורס מתייחס לאמצעים המעשיים הננקטים על-ידי הממשלה ובנק ישראל, ועל משמעותם בתחום העסקי ובתחום החברתי. החלק השלישי מתייחס לסוגיות מרכזיות ספציפיות אחדות העומדות על הפרק היום כגון החדשנות ותפקיד הממשלה בקידומה, בעיית העוני, ועוד. לאורך כל הקורס, מתבצעים בכיתה ניתוחי מקרה, על בסיס התרחשויות שוטפות בכלכלה הישראלית.

קביעת הציון הסופי:

בחינה סופית: 100%

הנושאים:

1. מודל שיווי משקל כללי:
  - . משתנים אנדוגנים ואקסוגנים.
  - . משתני מטרה ומשתני מדיניות.
  - . קיום כללים של מודל מקרו כלכלי.
2. יישום מעשי של מדיניות כלכלית: יעדים חלופיים
3. מעורבות הממשלה בכלכלה: עיקרון וגישות.

- . גישות שונות של התערבות הממשלה.
  - . שיקולים למעורבות הממשלה בכלכלת השוק.
  - . אמצעים של מעורבות.
4. כלים של מדיניות כלכלית ויישום- מדיניות פיסקלית.
- . תקציב המדינה: השפעותיו העסקיות והחברתיות.
  - . הגרעון, מבנה ההכנסות וההוצאות: ביטוי ליעדים חלופיים.
5. כלים של מדיניות כלכלית ויישום- מדיניות מונטרית.
- . מדיניות הריבית ואמצעי התשלום.
  - . שער החליפין.
  - . שוק ההון.
6. כלים של מדיניות כלכלית ויישום- שינויים מבניים:
- . הפרטה.
  - . ריכוזיות משקית וענפית.
  - . ליברליזציה.
  - . הקצאת קרקע ומים.
  - . מדיניות אזורית.
7. סוגיות נבחרות במדיניות כלכלית.
- . מנוע הצמיחה הכלכלית המוביל היום: החדשנות.
  - . הבעיה העיקרית המובילה היום: עוני ופערים.
  - . מדיניות כלכלית בראיה עסקית: גישת פורטר.

ביבליוגרפיה (קריאות חובה יופצו באתר הקורס):

1. Bailey, S. J. (1995): Public Sector Economics: Theory, Policy and Practice, Macmillan.
  2. OECD Reviews on Local Job Creation (2015): Employment and Skill Strategies in Israel", OECD, LEED
  3. Mandkiv, N. G. (2009): Macroeconomics, Sixth Edition, Worth Publishers
  4. Porter, M. E. (1990): The Competitive Advantage of Nations, The Free Press.
  5. Applebaum, B. (2014): Jean Tirole Wins Nobel in Economics for Work on Regulation, The New York Times.
6. ברנד, ג., וייס, א. וצמרינג א. (2017): "תמונת המאקרו של המשק בשנת 2017", מתוך "דוח מצב המדינה 2017, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.
  7. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2017): "חשבונות לאומיים דצמבר 2017"
  8. בנטור, א. (2009): "עתידו של מנוע הצמיחה הישראלי: חזרה להובלה של תעשיות עתירות הידע ולחדשנות מדעית-טכנולוגית", פורום קיסריה.
  9. בנק ישראל (2017), דין וחשבון 2016. פרקים נבחרים.
  10. גוטליב, ד. ופרומן, א. (2011): "מדידת עוני לפי סל צריכה הולם בישראל -1997-2009", המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון.
  11. גוטליב, ד. וקציר, נ. (2004): העוני בישראל אסטרטגיה מוצעת לצמצומו: הרחבת תעסוקה ושינויים במערכת הרווחה, יולי 2004.

12. גולדשמידט, ר. (2008): "תעשיית הייטק ותעשייה מסורתית בפריפריה", הכנסת, מרכז המחקר והמידע.
13. המוסד לביטוח לאומי (2010): "2009: ממדי העוני והפערים החברתיים, דו"ח שנתי", מינהל המחקר והתכנון
14. מזור, א. (1996): "ישראל 2020, תכנית אב לישראל בשנות האלפיים (תמצית)", מוסד שמואל נאמן והטכניון.
15. משרד האוצר (2016), "תקציב המדינה- הצעת תקציב לשנים 2017-2018"
16. לובנטל, וינבלט, קופ ושרון (1998): "השקעות בנכסים יצרניים, בתשתיות, ההשכלה וההוצאה למו"פ והשקעות הציבור בנכסים פיננסיים, כלכלת ישראל בדגש קל, פרק י', עמ' 155-175."
17. לובנטל, וינבלט, קופ ושרון (1998): "תהליכים אינפלציוניים בישראל, כלכלת ישראל בדגש קל, פרק ג', עמ' 45-49."
18. לובנטל, וינבלט, קופ ושרון (1998): "המגזר הציבורי ומעורבות הממשלה במשק, כלכלת ישראל בדגש קל, פרק ח', עמ' 119-125."

אינטגרטיבי במדיניות כלכלית

מס' קורס: 685-2-1411

שם המרצה: פרופ' רפי בר-אל

סוג הקורס: סמינר

דרישות קדם: הקורס "יסודות המחקר במנהל הציבורי" (685-2-0021)

סטודנטים שהחלו את לימודיהם בשנת תשע"ח נדרשים לקורס "שיטות מחקר במנהל הציבורי" (685-2-0141).

תאור הקורס:

המטרה של הסמינר היא ללמוד ולבחון סוגיות שונות במדיניות הכלכלית של מדינת ישראל, על רקע התאוריות הקיימות בכל סוגיה ועל רקע התנאים הספיציפיים של מדינת ישראל: יעדים לטווח קצר ולטווח ארוך, מגמות כלכליות הסטוריות, פערים כלכליים וחברתיים, בעיית העוני, פערים אזוריים, מדיניות הממשלה בתחומים של קידום ההשכלה, השקעות בתשתית, מדיניות רווחה, קידום פעילות החדשנות וההיי-טק, בעיות במגזרים ספיציפיים (המגזר הערבי, הבדואי, החרדי).

נושאי הקורס:

1. הסמינר יעסוק בעיקר בסוגיה של היווצרות פערים כלכליים וחברתיים תוך כדי תהליך של צמיחה כלכלית. יבחן את הסיבות להיווצרות תופעה זו, ואת אמצעי המדיניות הנדרשים כדי להגיע לאיזון נכון.
2. הנושאים הרלבנטים המרכזיים בהם יעסוק הסמינר הם הגורמים הקשורים בצמיחה כלכלית כגון השקעות בתשתיות, הון אנוש, מדיניות מיסוי, תקציב, ולעומתם הגורמים העשויים לשלב השגת יעדים של צמצום עוני ופערים כלכליים וחברתיים כגון מדיניות של הקניית השכלה, מדיניות של פיתוח היי טק באזורי פריפריה, מדיניות אזורית, מדיניות חברתית, ועוד.
3. הסמינר יכלול חלק קצר של מבוא, בו תוצג סקירה כללית של הסוגיות העיקריות במדיניות כלכלית. עיקר הסמינר יוקדש לדיון בסוגיות ספיציפיות בהתאם לנושאי העבודה שייבחרו על-ידי התלמידים.
4. כל תלמיד יתבקש להציג נושא של מדיניות ציבורית, על בסיס שני סוגי מקורות עיקריים: חומר ספרותי באותו נושא ונתונים אמפיריים רלבנטיים לנושא (מתוך נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, סקר עצמי, וכו').

מהלך הסמינר:

הסמינר יכלול שיעורים פרוטנטליים בהם תנתן הדרכה לגבי נושאי הסמינר, שיעורים פרוטנטלים בהם ייצגו התלמידים את תוצאות עבודתם, שיעורים שיוקדשו לפגישות להנחיה אישית, ושיעורים שיוקדשו לעבודה אישית של הסטודנטים:

דרישות הקורס:

הצגה בכיתה בשלשה שלבים של העבודה.

נוכחות חובה בכל המפגשים הפרונטלים בכיתה ובפגישות האישיות.
כתיבת עבודה על נושא הנבחר במדיניות כלכלית והגשתה.

ציון הקורס:

30% על ההצגה בכיתה של הממצאים
70% על המצגת הסופית והדו"ח הסופי.

עוני, מלכודות עוני ומדיניות ציבורית

מס' קורס: 68520151

שם המרצה: גב' אלה בנרד לוי

סוג הקורס: בחירה

תיאור הקורס:

ממדי העוני בישראל הולכים ומתרחבים עם השנים, דבר שמעסיק חוקרים וקובעי מדיניות. קורס זה עוסק בתהליכי השינוי שעברה מדינת הרווחה בישראל מאז הקמתה והשפעתם על אופי השירותים הניתנים לאנשים שחיים בעוני. מטרת הקורס להקנות לסטודנטים הבנה רחבה על מדיניות הטיפול בעוני בישראל ועל הגורמים המעצבים ומשפיעים על מדיניות זו.

בחלקו הראשון של הקורס נדון בתהליכי המאקרו- במגמות ובתפיסות המרכזיות המעצבות את אופי מדיניות הרווחה בישראל. בחלקו השני נבחן תיאוריות שונות העוסקות בהגדרת עוני ובסיבות לקיומו. בחלקו השלישי נתמקד בשתי מערכות הטיפול המרכזיות האחראיות על הטיפול באנשים שחיים בעוני: מערכת הביטחון הסוציאלי באמצעות הביטוח הלאומי ומערכת שירותי הרווחה האישיים. בחלקו הרביעי נדגים באמצעות מקרי בוחן מרכזיים באילו תחומים המדיניות מאפשרת לאנשים לבצע שינוי במצבם ובאילו תחומים היא מייצרת מלכודות עוני. בחלקו החמישי נעסוק ביישום אינטגרטיבי של החומר הנלמד.

דרישות הקורס:

- קריאה שוטפת של קריאת החובה על פי הרשימה המצורפת

- בחינה מסכמת. משקל 70%

- הצגת מאמר בכיתה (המאמרים שיוצגו על ידי הסטודנטים מסומנים בכוכבית).

משקל 20%

- תרגיל. משקל 10%

חלק ראשון: מדיניות הרווחה בישראל- מגמות, תפיסות מעצבות

והשלכות (שיעורים 1-3: 25.2, 4.3, 11.3)

התפתחות מדינת הרווחה- מגמות ודגמים

מערכת הרווחה בישראל

* כהן, נ., מזרחי, ש. ויובל, פ. (2010). מדינת הרווחה, מדיניות ציבורית ודעת

הקהל: ישראל 2008. ביטחון סוציאלי, 88, 77-47.

קריאת רשות:

תרשיש, נ. (2017). מדינות רווחה בראייה משווה, כיצד להגדיר את ישראל.

ירושלים: מכון טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

גל, ג'. ומדהלה, ש. (2017). התפתחויות בתחום מדיניות הרווחה. ירושלים: מכון

טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

אי-שוויון- גורמים והשלכות

מילגרומ. מ. ובר-לבב, ג. (2015). אי-שוויון בישראל: כיצד מתחלק העושר?

המכון לרפורמות מבניות.

חלק שני: עוני- הגדרות, סיבות, תפיסות ותהליכים (שיעורים 4-8: 18.3,

25.3, 1.4, 8.4)

הגדרות של עוני ודרכי מדידתו

קריאת רשות:

נתנזון, ר. לוי, ר. ולוונטל, ע. (2013). השוואה בינלאומית של קווי עוני וכלים

נבחרים להפחתת עוני. מרכז מאקרו לכלכלה מדינית, 89-1.

מצב העוני בישראל

אנדלבד, מ., גוטליב, ד., הלר, א., וכראדי, ל. (2018). ממדי העוני והפערים

החברתיים 2017- דוח שנתי, ירושלים: המוסד לביטוח לאומי.

ממה נובע העוני? גישות תאורטיות להסבר העוני- שמרני, מבני וביקורתי

קרומר-נבו, מ. (2004). שלוש דרכים להתבונן על אנשים שחיים בעוני. ארץ

אחרת, 20.

האחרה

* דורון, א. (2008). העניים כ"אחר" – עוני בישראל בשנות האלפיים. ביטחון

סוציאלי, 77, 28-9.

* כהן, י., קרומר-נבו, מ. ואביאלי, נ. (2016). ארוחה ואחרות: תהליכי האחרה

בבתי תמחוי. סוציולוגיה ישראלית.

תהליכי כניסה ויציאה מעוני וקבוצות פגיעות בחברה

Rigg, J., & Sefton, T. (2006). Income dynamics and the life cycle. *Journal of Social Policy*, 35(3), 411-435.

* הלה, א. (2017). ניידות בין-דורית בישראל. המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון.

עמדות הציבור וקובעי מדיניות כלפי עוני

* להט, ל. (2009). אשמת הפרט או החברה? תפיסותיהם של מעצבי מדיניות בישראל בנוגע לעוני. *ביטחון סוציאלי*, 80, 59-102.

חלק שלישי: מערכות הטיפול המרכזיות בעוני (שיעורים 8-10 : 8.4,

29.4, 6.5, 13.5)

טיפול רב-ממדי בעוני

דוח הוועדה למלחמה בעוני. (2014).

http://media.wix.com/ugd/520601_ce03256935964d1aaad2cf9300903d52.pdf

מערכת הביטחון הסוציאלי- המוסד לביטוח לאומי

* לוי, ל. (2009). "קואליציה של הדרה": אי-מימוש הזכאות לסיוע מצד מערכות הביטחון הסוציאלי בקרב החיים בעוני. בתוך: ג'. גל ומ. איזנשטט (עורכים). *נגישות לצדק חברתי בישראל* (ע"מ 225-254). ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.
קריאת רשות:

גוטליב, ד. (2017). הביטחון הסוציאלי בישראל: מטרות ואתגרי מדיניות. *ביטחון סוציאלי*, 100, עמ' 25-52.

<https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3745983,00.html>

מערכת שירותי הרווחה האישיים

הרצאת אורחות: גברת נורית ויסברג נקאש- מפקחת ארצית, עו"ס משפחה, משרד הרווחה

פרופ' מיכל קרומר-נבו, המחלקה לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת בן גוריון לקראת ההרצאה יש לקרוא את המאמר:

קרומר-נבו, מ., מאיר, א. וויסברג-נקאש, נ. (2019). עבודה סוציאלית מודעת-עוני: הנהגת הפרדיגמה במחלקות לשירותים חברתיים בשנים 2014-2018.

ביטחון סוציאלי, 106.

* כץ, ח., מוניקנדס, מ. וקטן, י. (2009). הרשות נתונה – מחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות למול התרחבות תופעת העוני: ציפיות, תפיסות, מציאות. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית.

* קרומר-נבו, מ. וברק, ע. (2006). מחקר פעולה משתף: מערכת הרווחה מנקודת מבטם של צרכני שירותי הרווחה. ביטחון סוציאלי, 72, 3-11.

Lavee, E., & Strier, R. (2018). Social workers' emotional labour with families in poverty: Neoliberal fatigue?. *Child & Family Social Work*, 23, 504-512.

תפיסת אנשים שחיים בעוני את שירותי הרווחה האישיים

* קרומר-נבו, מ. סלוני-נבו, ו., הירשנזון-שגב, ע. ובן-ישי, ש. (2005).

תפיסותיהם של הפונים ה"ותיקים" ללשכת הרווחה את העובדים הסוציאליים. *חברה ורווחה*, כה(4), 533-550.

Lavee, E. (2016). Low-Income Women's Encounters with Social Services: Negotiation over Power, Knowledge and Respectability. *British Journal of Social Work*, 47(5), 1554-1571.

חלק רביעי: טיפול רב ממדי בעוני- מקרי בוחן (שיעורים 11-13 : 20.5, 27.5, 3.6)

תחום התעסוקה והחינוך

* אחדות, נ. (2010). עוני בקרב אימהות חד-הוריות: האם שוק העבודה הוא נתיב להיחלצות מעוני?. *ביטחון סוציאלי*, 84, 11-55.

* קניג, י. (2004). חסמים ומשאבים להשתלבות בתעסוקה אצל מקבלי גמלת הבטחת הכנסה הבלתי מועסקים. *ביטחון סוציאלי*, 66, 9-34. קריאת רשות:

שטייר, ח. (2011). *עובדים ועניים*. בתוך ד. בן דוד (עורך) דוח מצב המדינה : חברה כלכלה ומדיניות. (עמ' 133-180). ירושלים: מכון טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

מס הכנסה שלילי: <http://www.themarker.com/news/mevaker/1.2763049>

תחום הדיור

הרצאת אורחת- ריקי כהן בן לולו- פעילה בפורום הדיור הציבורי לקראת השיעור יש לצפות בכתבה: המערכת, עונה 1, פרק 13: שבעת מדורי הגיהנום של הדיור הציבורי

* וינשטיין, צ. (2014). הדיור הציבורי בישראל ופרויקט שיקום שכונות. ביטחון סוציאלי, 94, 45-80.

קריאת רשות:

משרד הבינוי- סיוע בדיור לזכאים. (2015). דוח שנתי 65ג, משרד מבקר המדינה.

תחום הביטחון תזונתי

קריאת רשות:

אנדבלד, מ., ברקלי, נ. פרומן, א., גאליה, א. וגוטליב, ד. (2012). ביטחון תזונתי 2011. המוסד לביטוח לאומי, מנהל המחקר והתכנון.

תחום החובות

* קרומר-נבו, מ., גורודזייסקי, א. וסער-הימן, י. (2014). חובות, עוני והדרה כלכלית. ביטחון סוציאלי, 95, 11-38.

חלק חמישי: יישום אינטגרטיבי של החומר הנלמד (שיעורים 14-15):

(17.6, 10.6)

תרגיל בכיתה

האם שינוי רב ממדי אפשרי במדיניות הקיימת?

גל, ג. ומדהלה-בריק, ש. (2016). יישום המלצות ועדת אללוף: תמונת מצב. מרכז טאוב, לחקר המדיניות החברתית בישראל.